

Het algemeen bestuur van
Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven
T.a.v. de heer P. Quik
Rooijakkersstraat 3
5652 BA EINDHOVEN

Eindhoven, 31 maart 2017

MHEN-AKVR5R/avm

Geacht heer Quik,

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de hierna volgende controleverklaring wordt opgenomen in de bij de jaarstukken behorende "Overige gegevens". Deze jaarstukken dienen te worden uitgebracht overeenkomstig het aan ons voorgelegde definitieve concept waarvan een gewaarmerkt exemplaar is bijgevoegd.

"Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- ▶ zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2016;
- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2016;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 868.300, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, en de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven;

- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 31 maart 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.H. de Hair RA"

De hiervoor vermelde tekst van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij verzoeken u deze tekst van de controleverklaring zonder persoonlijke handtekening op te nemen in de openbaar te maken jaarstukken. Wij sluiten één exemplaar bij van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief.

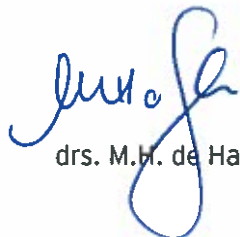
Tevens bevestigen wij u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening wordt openbaar gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het algemeen bestuur. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met deze jaarrekening. Indien u de jaarstukken en de verklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarrekening goed is afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Een exemplaar van de jaarrekening dient te worden ondertekend door het dagelijks bestuur. Deze jaarrekening dient te worden vastgesteld in een vergadering van het algemeen bestuur en de vaststelling dient te worden genotuleerd.

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot de vergadering van het algemeen bestuur omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarstukken noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór de algemene vergadering moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming en is nader overleg met de accountant noodzakelijk.

Dit geldt uitdrukkelijk ook voor de situatie waarbij de definitieve jaarrekening afwijkingen vertoont ten opzichte van de aan ons voorgelegde drukproef.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. M.H. de Hair RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Bijlagen: voor identificatie jaarrekening en overige bijlagen
ondertekende controleverklaring ten behoeve van archief
"was getekend" controleverklaring behorende bij openbaar te maken stukken
informatieblad Openbaarmaking van controleverklaringen

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- ▶ zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2016;
- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2016;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 868.300, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

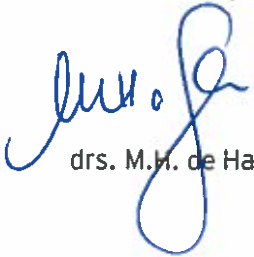
Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, en de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 31 maart 2017

Ernst & Young Accountants LLP

drs. M.H. de Hair RA

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- ▶ zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2016;
- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2016;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 868.300, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, en de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Werkvoorzieningsschap regio Eindhoven te Eindhoven;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 31 maart 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.H. de Hair RA

Openbaarmaking van controleverklaringen

1 Condities

De machtiging om de controleverklaring openbaar te maken wordt gegeven onder de volgende condities:

- ▶ Indien na het verlenen van deze machtiging feiten en omstandigheden bekend worden die van essentiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening oproept, is nader overleg met de accountant noodzakelijk.
- ▶ De machtiging heeft betrekking op het opnemen van de controleverklaring in het ten behoeve van de algemene vergadering uit te brengen verslag, waarin ook de opgemaakte jaarrekening wordt opgenomen.
- ▶ De machtiging heeft ook betrekking op het opnemen van de controleverklaring in het bij het handelsregister te deponeren verslag, mits de behandeling van de jaarrekening op de algemene vergadering niet tot aanpassing leidt.
- ▶ De voor deponering bij het handelsregister bestemde jaarrekening waarin op grond van artikel 2:397 BW vereenvoudigingen zijn aangebracht, dient te zijn ontleend aan de door de algemene vergadering vastgestelde jaarrekening. Een concept van deze voor deponering bij het handelsregister bestemde jaarrekening dient aan ons ter inzage te worden gegeven.
- ▶ De controleverklaring kan ook worden toegevoegd indien de jaarrekening op elektronische wijze, bijvoorbeeld op internet, wordt openbaar gemaakt. Deze jaarrekening dient de volledige jaarrekening te zijn en deze dient goed te zijn afgescheiden van andere gelijktijdig elektronisch openbaar gemaakte informatie.
- ▶ Indien de reeds openbaar gemaakte jaarrekening wordt opgenomen in een ander stuk dat zal worden openbaar gemaakt, is voor het opnemen van de controleverklaring daarbij opnieuw toestemming van de accountant nodig.

2 Toelichting op de condities

2.1 Raad van commissarissen en raad van bestuur

De accountant zendt zijn controleverklaring doorgaans aan de raad van commissarissen en de raad van bestuur. Dit is in overeenstemming met Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) dat in artikel 393 onder meer zegt: "De accountant geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een verklaring". "De accountant brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit aan de raad van commissarissen en aan het bestuur."

2.2 Algemene vergadering

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan na uitdrukkelijke toestemming van de accountant. In dit kader wordt onder openbaarmaking verstaan het beschikbaar stellen voor het publiek, dan wel aan een zodanige kring van personen dat deze met het publiek gelijk is te stellen. Verspreiding onder aandeelhouders c.q. leden valt ook onder dit begrip openbaar maken, zodat voor het opnemen van de controleverklaring in het verslag dat aan de algemene vergadering wordt uitgebracht machtiging van de accountant nodig is.

2.3 Controleverklaring plus verantwoording

De machtiging heeft betrekking op publicatie in het verslag waarin tevens is opgenomen de jaarrekening waarop de controleverklaring betrekking heeft. Deze conditie stoelt op de beroepsregels die zeggen dat het de accountant verboden is toestemming te geven tot openbaarmaking van zijn verklaring anders dan tezamen met de verantwoording waarop die verklaring betrekking heeft. De accountant zal ook altijd de overige inhoud van het verslag willen zien, omdat het hem niet toegestaan is toestemming tot openbaarmaking van zijn verklaring te verlenen indien door de inhoud van de gezamenlijk openbaar gemaakte stukken een onjuiste indruk omtrent de betekenis van de jaarrekening wordt gewekt.

2.4 Gebeurtenissen tussen datum controleverklaring en algemene vergadering

Aandacht dient geschonken te worden aan het feit dat zich tussen de datum van de controleverklaring en de datum van de algemene vergadering waarin omtrent de vaststelling van de jaarrekening wordt beslist, feiten of omstandigheden kunnen voordoen die van essentiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening oproept. De accountant dient namelijk op grond van COS 560 controlewerkzaamheden te verrichten die er op gericht zijn toereikende controle-informatie te verkrijgen dat alle gebeurtenissen voor de datum van de controleverklaring die aanpassing van of vermelding in de jaarrekening vereisen, zijn gesignaleerd.

Indien de accountant gebeurtenissen ter kennis komen, die van materiële betekenis kunnen zijn voor de jaarrekening, dient de accountant te overwegen of die gebeurtenissen juist zijn verwerkt en toereikend zijn vermeld in de toelichting bij de jaarrekening. Als de accountant tussen de datum van de controleverklaring en de datum dat de jaarrekening openbaar wordt gemaakt, kennis neemt van een feit dat de jaarrekening materieel zou kunnen beïnvloeden, dient de accountant te beoordelen of de jaarrekening moet worden gewijzigd, de kwestie te bespreken met de leiding en te handelen zoals op grond van de omstandigheden noodzakelijk is.

2.5 Handelsregister

De jaarrekening wordt (bij onder titel 9 BW2 vallende rechtspersonen samen met het jaarverslag en de overige gegevens) overgelegd aan de algemene vergadering. De algemene vergadering beslist over de vaststelling van de jaarrekening. Pas na de vaststelling van de jaarrekening door de algemene vergadering is sprake van een vennootschappelijke jaarrekening. Deze jaarrekening zal in de regel in ongewijzigde vorm worden vastgesteld. Aan de vennootschappelijke jaarrekening moet als onderdeel van de overige gegevens de controleverklaring worden toegevoegd. De tekst hiervan is normaal gesproken identiek aan de eerder afgelegde controleverklaring. Het is de vennootschappelijke jaarrekening die samen met het jaarverslag en de overige gegevens bij het handelsregister wordt openbaar gemaakt. Onder de overige gegevens behoort dan te zijn opgenomen de controleverklaring die behoort bij de volledige jaarrekening. Indien de behandeling van de jaarrekening op de algemene vergadering niet tot aanpassing leidt, kan de controleverklaring worden toegevoegd aan de door de algemene vergadering vastgestelde jaarrekening en bij tijdige deponering van het verslag ten kantore van het handelsregister als onderdeel van dit verslag worden openbaar gemaakt.

2.6 Openbaarmaking op andere wijze

De jaarrekening kan ook worden openbaar gemaakt op andere wijze dan door deponering bij het handelsregister. De controleverklaring kan ook dan worden toegevoegd, mits het gaat om openbaarmaking van de volledige jaarrekening. Indien een deel van een jaarrekening dan wel een verkorte jaarrekening openbaar wordt gemaakt, is het niet toegestaan dat daarbij enigertel door de accountant gegeven mededeling wordt openbaar gemaakt, tenzij:

- a. hij tot het oordeel is gekomen dat in de gegeven omstandigheden het desbetreffende stuk toereikend is; of
- b. op grond van wettelijke voorschriften met openbaarmaking van het desbetreffende stuk kan worden volstaan.

Indien niet de volledige jaarrekening wordt openbaar gemaakt, is nader overleg met de accountant noodzakelijk. Bij het opnemen van de jaarrekening en de controleverklaring op internet dient gewaarborgd te worden dat de jaarrekening goed is afgescheiden van andere informatie op de internetsite. De scheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat.

2.7 Opnemen in een ander stuk

Indien de reeds openbaar gemaakte jaarrekening wordt opgenomen in een ander stuk dat zal worden openbaar gemaakt, is sprake van een nieuwe openbaarmaking en is opnieuw toestemming van de accountant nodig. Een voorbeeld van deze situatie is de publicatie van een emissieprospectus met daarin opgenomen de jaarrekening, nadat dezelfde jaarrekening tezamen met de andere jaarstukken is gedeponeerd bij het handelsregister. Voor elke nieuwe openbaarmaking is dus opnieuw toestemming van de accountant nodig.

2.8 Gebeurtenissen na de algemene vergadering

Indien na de vaststelling van de jaarrekening feiten en omstandigheden bekend zijn geworden waardoor de jaarrekening niet langer het wettelijk vereiste inzicht geeft, moet niettemin de bij de vastgestelde jaarrekening afgegeven controleverklaring worden gehandhaafd, evenals de bij het handelsregister neergelegde controleverklaring. In dat geval dient de rechtspersoon over deze feiten en omstandigheden een mededeling bij het handelsregister te deponeren, voorzien van een controleverklaring. Ook in deze situatie is nader overleg met de accountant noodzakelijk.

JAARREKENING 2016 ERGON

Een toekomst die al begonnen is

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP

EY Building a better
working world

Inhoudsopgave

Jaarverslag

- Programmaverantwoording 2
- Paragrafen 5

Jaarrekening

- Balans per 31 december 2016 9
- Overzicht van baten en lasten 2016 10
- Grondslagen van de financiële verslaggeving 11
- Toelichting op de balans 14
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten 20

Overige gegevens

- Controleverklaring 26

Jaarverslag bij de jaarstukken 2016

Programmaverantwoording

Algemeen

De jaarstukken van Ergon hebben betrekking op één programma: het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een handicap onder aangepaste omstandigheden. Dit betreft zowel de uitvoering van de WSW voor de deelnemende gemeenten als ook het in opdracht van diezelfde gemeenten uitvoeren van andere vormen van gesubsidieerde arbeid en (onderdelen van) reïntegratietrajecten voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, niet behorende tot de WSW doelgroep.

Aan de Gemeenschappelijke Regeling werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE, hierna te noemen Ergon) nemen deel de gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo is per 1 januari 2007 formeel uit de gemeenschappelijke regeling getreden en voert thans de WSW zelfstandig uit. Door de gemeente Geldrop-Mierlo is aan Ergon een aanwijzingsbesluit afgegeven voor de uitvoering van de WSW op inkoopbasis.

Het bestuur wordt gevormd door een Algemeen Bestuur, bestaande uit een afgevaardigde uit het college per gemeente. Het Algemeen Bestuur vormt tevens het Dagelijks Bestuur.

Basis voor de bedrijfsvoering 2016 betrof het jaarplan 2016. In dit plan is de beleidslijn voor dit jaar aangegeven. In tegenstelling tot andere jaren is er nog geen vierjarig strategisch plan opgesteld. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheden als gevolg van de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 en de daarmee samenhangende rol voor Ergon binnen deze nieuwe regelgeving.

Vanaf medio 2015 hebben diverse bestuurlijke bijeenkomsten plaatsgevonden met betrekking tot de uitvoering van de Participatiewet en de rol van Ergon. Dit traject is eind 2016 grotendeels afgerond.

Taakstellingen 2016

In het kader van het hiervoor genoemde programma golden voor 2016 de volgende (belangrijkste) kwantitatieve taakstellingen:

- het uitvoeren van de "WSW oud" voor de 5 deelnemende gemeenten: Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, alsmede voor de gemeente Geldrop-Mierlo op inkoopbasis. Met ingang van 2015 is er geen sprake meer van een echte taakstelling, maar van een verwachte realisatie. Er is immers geen instroom meer en het beheren van een wachtlijst is komen te vervallen. Deze verwachte realisatie voor Ergon bedroeg 1900 SE;
- het aanbieden van reïntegratietrajecten aan deelnemende gemeenten in het kader van de WWB en de ontwikkeling van een Werk-Leer Bedrijf (WLB), alsmede het op verzoek van deelnemende gemeenten meedoen aan pilots in het kader van de Participatiewet;
- het realiseren van een positief resultaat van tenminste € 0,2 mln.;
- het realiseren van een ziekteverzuim van maximaal 13% voor de WSW oud populatie;;
- realisering van een balans in de portfolio van dienstverlenings- en productieactiviteiten conform de planning;
- handhaven van de ISO certificering voor de bedrijfsonderdelen van Ergon in 2016.

Financiële realisatie

De begroting voor 2016 ging uit van een positief resultaat van € 0,2 mln. Het resultaat over 2016 bedraagt € 903.000 positief (2015: € 1.514.000 positief).

In 2016 waren er geen kosten voor herstructurering/sociaal plan. Wel is er € 60.000 onttrokken uit de bestemmingsreserve Herhuisvesting in verband met de verbouwing van het hoofdkantoor in 2014 en is € 40.000 onttrokken uit de bestemmingsreserve Wagenpark in verband met schades bij inlevering van vervangen auto's.

Het resultaat ten opzichte van de begroting is het saldo van lagere opbrengsten (€ 0,6 mln.), hogere salariskosten (€ 0,6 mln.), lagere Overige kosten (€ 0,2 mln.) en hogere WSW subsidie (€ 1,6 mln., alsmede een onttrekking uit bestemmingsreserves (€ 0,1 mln.).

Voor het jaar 2016 heeft Ergon vrijstelling voor de vennootschapsbelasting.

Het Reïntegratiebedrijf (RIB) is onderdeel van Ergon en maakt derhalve deel uit van de reguliere exploitatie van Ergon. Het resultaat van het RIB is per saldo NIHIL, aangezien het saldo van alle kosten en opbrengsten (dit betreft de toerekenbare directe kosten en opbrengsten en een opslag voor indirecte kosten) wordt doorbelast op basis van een open boek systeem. Dit saldo bedroeg in 2016 ruim € 2,1 mln. (2015: € 2,5 mln.)

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP

Het resultaat over 2016 (na eliminatie van interne leveringen) kan als volgt worden gespecificeerd (bedragen x € 1.000):

	<u>2016</u>	<u>2016 begroot</u>	<u>2015</u>
Netto-opbrengst	24.592	25.396	25.360
Overige opbrengsten	<u>5.371</u>	<u>5.159</u>	<u>5.087</u>
Totaal opbrengsten	29.963	30.555	30.447
Salaris- en personeelskosten	-70.392	-69.819	-72.421
Overige kosten	<u>- 8.478</u>	<u>- 8.636</u>	<u>- 8.490</u>
Subtotaal	-48.907	-47.900	-50.464
(WSW)subsidie	<u>49.710</u>	<u>48.100</u>	<u>51.548</u>
Resultaat uit bedrijfsvoering	803	200	1.084
Onttrekking bestemmingsreserve	<u>100</u>	<u>0</u>	<u>430</u>
resultaat	903	200	1.514

Het uiteindelijke resultaat is in 2016 circa € 0,6 mln. lager dan in 2015.

De onttrekking uit de bestemmingsreserve herstructurering/sociaal plan bedraagt in 2016 Nihil. Wel is er in 2016 een bedrag van € 60.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve Herhuisvesting. Het nog resterende bedrag van deze Bestemmingsreserve (€ 180.000) zal tot 2020 met jaarlijks een gelijk bedrag vrijvallen ter compensatie van afschrijvingskosten in verband met deze verbouwing. Uit de bestemmingsreserves Wagenpark heeft in 2016 een onttrekking plaatsgevonden van € 40.000 in verband met de vervanging van het wagenpark.

De resultaatbestemming wordt bepaald door het bestuur. Het voorstel is om met het oog op het optimalisatieplan een deel van het resultaat (€ 374.000) toe te voegen aan de bestemmingsreserve Herstructurering en deze te verhogen naar € 800.000. Het resterende bedrag van € 529.000 kan dan worden toegevoegd aan de Algemene reserve. Dit in afwachting van de toekomstige ontwikkelingen, zoals verdere ontwikkelingen met betrekking tot de opzet van het Participatiebedrijf.

Na deze mutaties is de stand van de aanwezige reserves (na resultaatbestemming) als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
- algemene reserve	€ 8.434.000	€ 7.905.000
- bestemmingsreserve wagenpark	€ 205.000	€ 245.000
- bestemmingsreserve herhuisvesting	€ 180.000	€ 240.000
- bestemmingsreserve herstructurering	<u>€ 800.000</u>	<u>€ 426.000</u>
Totaal reserves	€ 9.620.000	€ 8.816.000

Personele realisatie

Zoals hiervoor reeds gemeld zijn er met de inwerkingtreding van de Participatiewet geen formele taakstellingen meer. Er is alleen nog uitstroom, instroom is er niet meer. Het ministerie SZW gaat voor de berekening van de verwachte realisatie uit van de SE realisatie over 2015 (die relatief hoog was), waarbij door een extern onderzoeksbureau is berekend hoe groot de blijfkans is voor deze populatie. Gemeenten met minder dan 100 SE worden herberekend op basis van de werkelijke uitstroom in het jaar daarop. Op basis van deze gegevens wordt het landelijke aandeel per gemeente voor WSW oud gebaseerd. Het zijn dus steeds schattingen die van jaar op jaar worden bijgesteld. In het jaar zelf vinden geen herberekeningen plaats in geval van een hogere of lagere realisatie.. Er is dus ook geen sprake van een over- of onderrealisatie. De realisatie van het voorgaande jaar is steeds het uitgangspunt.

Het voorcalculatorische rekenbedrag per SE bedroeg ongeveer € 25.400. In de meicirculaire is dit bedrag nagenoeg gelijk gebleven, ondanks een indexering van 2,22%. Dit wordt veroorzaakt doordat de uitstroom landelijk lager was dan geraamd, waardoor het bedrag per SE lager wordt. Ook voor de komende jaren is deze trend zichtbaar.

Door de berekeningssystematiek zal het uiteindelijke subsidiebedrag per SE hier altijd van afwijken en ook per gemeente verschillen. Dit verschil kan zowel positief als negatief zijn.

De gemiddelde SW realisatie bij Ergon over 2016 bedroeg 1.915,8 SE ofwel 1.835,6 FTE (2015:1.996,6 SE ofwel 1.914,7 FTE).

De SE realisatie op gemeenteniveau over 2016 bedroeg 1.956,7 SE (2015: 2.025,8 SE) bij een verwachte realisatie van 1.975,7 SE (2015: 1.989,0 SE).

De gemiddelde realisatie per gemeente is als volgt, waarbij ook rekening is gehouden met plaatsingen elders (bij andere SW bedrijven dan Ergon):

Ergon (incl. BW)	Elders	Totaal	Verwachte realisatie	Verschil	
Eindhoven	1.308,9	19,0	1.327,9	1.343,7	15,8 -
Heeze-Leende	46,3	4,9	51,2	52,7	1,5 -
Valkenswaard	136,1	11,0	147,1	146,8	0,3
Veldhoven	166,6	5,9	172,5	171,9	0,6
Waalre	50,1		50,1	52,7	2,6 -
Geldrop-Mierlo	122,1		122,1	122,1	0
Overige	<u>85,8</u>		<u>85,8</u>	<u>85,8</u>	<u>0</u>
Totaal	1.915,9	40,8	1.956,7	1.975,7	19,0 -

In de realisatie 2016 zijn gemiddeld 125,9 SE ofwel 121,5 FTE (2015: 146,4 SE ofwel 141,7 FTE) Begeleid Werken begrepen.

De stand per 31 december 2016 bij Ergon bedroeg 1.763,5 SE (1.686,6 FTE) en 118,2 SE (114,0 FTE) Begeleid Werken, totaal 1.881,7 SE (1.800,6 FTE). Op 31 december 2015 waren deze standen 1.809,0 SE (1.737,0 FTE) en 143,1 SE (138,0 FTE) Begeleid Werken, totaal 1.952,1 SE (1.872,0 FTE).

Gezien de gewijzigde methodiek van bepaling blijfkansen is de uitstroom op gemeenteniveau van belang. Op 1 januari 2016 bedroeg op gemeenteniveau de SE stand 1.989,8. Op 31 december 2016 was dit 1.921,8 SE. Een uitstroom van 68,0 SE ofwel 3,42% (2015: 4,17%).

De wachtlijst is met de inwerkingtreding van de Participatiewet vervallen. Personen die op 31 december 2014 nog op de wachtlijst stonden zijn opgenomen in het doelgroepenregister.

Een belangrijk aandachtspunt was tot voor kort het plaatsen van personeel zo dicht mogelijk tegen de reguliere arbeidsmarkt. Het belangrijkste instrument hierbij is Begeleid Werken, gevolgd door externe detacheringen. Doordat er geen nieuwe WSW instroom meer is, is het niet meer mogelijk hierop gericht te sturen. Daarnaast wordt er, met het oog op de verlaagde budgetten, meer aandacht besteed aan rendementsplaatsingen

Ultimo 2016 is 55,5% van de populatie (in SE's) geplaatst via het bedrijf Arbeidsontwikkeling en Plaatsing (Detacheringen of Begeleid Werken). In 2015 was dit 59,0%. Het percentage dat eind 2016 "buiten" werkte bedroeg 76,7% (2014: 79,5%).

Het ziekteverzuim voor de SW populatie over 2016 bedroeg 12,8%. In 2015 en 2014 was dit 13,0% resp. 13,5%.

Vanuit de Arbeidspool waren ultimo december 2016 nog 7 personen (6,8 FTE) werkzaam in een dienstverband. Daarnaast zijn nog 9 personen (8,5 FTE) werkzaam in een ID/WIW/participatiebaan (oa ex Pluspunters).

Inmiddels zijn ook personen in dienst gekomen in het kader van werkervaringstrajecten en banenafpraak. Op 31 december 2016 betreft dit in totaal 121 personen (90,4 FTE) met daarnaast nog 60 LKS trajecten. Totaal derhalve 197 personen.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risico's

De afgelopen jaren is door bedrijfsresultaten een algemene reserve opgebouwd. Deze reserve dient om onvoorziene risico's die samenhangen met de uitvoering van de WSW af te dekken.

Eind 2016 bedraagt de algemene reserve (na resultaatbestemming conform voorstel) € 8,4 mln.

In 2004 is op basis van een separate rapportage hierover een Algemene Reserve van € 10 mln. passend genoemd in relatie tot de bedrijfsrisico's. Eind 2016/begin 2017 zijn de bedrijfsrisico's opnieuw geanalyseerd in relatie tot de bedrijfsreserve. Een algemene reserve van € 10 mln. is nog steeds passend.

Inclusief bestemmingsreserves bedragen de totale reserves ruim € 9,6 mln.

Als belangrijkste (financiële) risico's worden momenteel onderkend:

- De op handen zijnde wijzigingen en bezuinigingen in de WSW (met garanties voor de oude doelgroep) als gevolg van de Participatiewet. De gemiddelde loonkosten voor de WSW doelgroep per SE bedragen ongeveer € 28.600 (excl. LIV). Hoewel er reeds volop maatregelen zijn genomen om de loonkosten te beperken (o.a. maximale termijn minimumloon), staat dit niet meer in verhouding tot de afnemende WSW subsidie van circa € 25.000 in 2017. Zoals nu voorzien zal dit bedrag afnemen tot € 23.000. De loonkosten SW zullen door wijzigingen in de cao, minimumloon en wetgeving echter toenemen, waardoor ook het verschil tussen loonkosten SW en WSW subsidie verder zal toenemen. Overigens zal dit verschil door de invoering van het Lage Inkomens Voordeel (LIV) afnemen. Door wijziging in de regelgeving in deze is het echter de verwachting dat slechts de helft van het begrote LIV bedrag zal worden uitgekeerd;
- Door het ministerie SZW wordt de verwachte jaarlijkse WSW uitstroom berekend en de budgetten liggen vast. Indien deze uitstroom lager is dan verwacht, en op basis van de huidige uitstroom ziet het hier naar uit, zal het WSW subsidiebedrag verder afnemen, tenzij door het ministerie SZW aanvullende budgetten worden toegekend, hetgeen nog hoogst onzeker is. Dit levert risico's op in de omvang van de WSW subsidie en daarmee op het resultaat met name vanaf 2018;
- De mate van aanvullen van de uitstroom van WSW personeel door personeel uit de Participatiewet, de vaardigheden van deze nieuwe doelgroep en de acceptatie van de gewijzigde prijsstelling voor deze nieuwe doelgroep door opdrachtgevers;
- Het niet realiseren van de netto-opbrengst. Er is sprake van een kwalitatief zwakker wordende doelgroep met een dalende SW populatie met vervanging vanuit de Participatiewet. Tevens zijn in het kader van de netto opbrengst nog enkele efficiëncyclagen noodzakelijk. Als belangrijke randvoorwaarde hierbij geldt dat de opdrachten vanuit de deelnemende gemeenten gehandhaafd blijven op het huidige niveau tegen een acceptabele prijs
- Risico's in aanbestedingen in de openbare ruimte dan wel een wijziging van de huidige positie van Ergon als contractpartner bij het beheer van de openbare ruimte in Eindhoven en andere deelnemende gemeenten;
- Uitgangspunt is dat de toegekende budgetten voor WSW oud, zoals die worden toegekend aan de deelnemende gemeenten binnen het Participatiebudget, integraal worden overgedragen aan Ergon. Als dat niet meer gebeurt, zal dit leiden tot financiële tekorten. Voor personen uit de Participatiewet worden afspraken gemaakt met als kader de uitgangspunten voor de financiering van de Participatiewet;
- Binnen Ergon lopen diverse reïntegratietrajecten voor personen die werken met behoud van uitkering die volledig worden gefinancierd. Het uitgangspunt is dat deze integrale financiering zich ook de komende jaren voorzet;

Algemene bedrijfsrisico's, die individueel niet objectief kwantificeerbaar zijn. Hiervoor is naar verwachting eind 2016 een algemene reserve aanwezig van ongeveer € 8,4 mln. Dit geldt ook voor de dekking van kosten voor toekomstige herstructureringen en frictiekosten.

Algemene risico's zoals aansprakelijkheid, brand en bedrijfsschade zijn afgedekt middels verzekeringen.

Kengetallen	Eind 2016	Eind 2015
Solvabiliteit	60,5%	57,1%
Netto-schuldquote	4,3%	5,3%
Structurele exploitatieruimte	1,0%	1,3%
Grondexploitatie	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt

Risico's bij de jaarstukken 2016:

De verantwoorde WSW subsidies van het ministerie van SZW zijn tot en met 2014 vastgesteld. Vanaf 2015 met de inwerkingtreding van de Participatiewet is er geen sprake meer van over- of onderrealisatie en zijn er dus ook geen risico's meer op terugbetaling van subsidies voor WSW oud. Andere specifieke risico's bij de jaarrekening 2016 worden niet onderkend.

Onderhoud kapitaalgoederen

Bij Ergon is deze post niet van wezenlijk belang. De aanwezige gebouwen zijn gehuurd, zodat uitsluitend sprake is van het zogenaamde huurdersonderhoud. De kosten hiervoor zijn meegenomen in de exploitatie.

Financiering

Deze paragraaf hangt samen met de Wet Financiering Decentrale Overheid (FIDO). Op grond van deze wet, dient bij de jaarstukken een treasuryparagraaf te worden opgenomen.

Treasuryparagraaf

Door het Algemeen Bestuur is het treasurystatuut voor Ergon vastgesteld. Dit treasurystatuut is opgesteld als uitvloeisel van de wet Financiering Decentrale Overheid (FIDO). Op grond van de gewijzigde wet FIDO heeft in 2011 een aanpassing plaatsgevonden van het Treasurystatuut, waardoor het Treasurystatuut weer in lijn is met de vigerende regelgeving. Enkele belangrijke elementen uit dit statuut zijn:

- het zorgdragen voor de aanwezigheid van voldoende liquide middelen;
- leningen worden uitsluitend verstrekt uit hoofde van de publieke taak na goedkeuring door het DB;
- het uitzetten van middelen dient een prudent karakter te hebben, koersrisico's worden beperkt;
- de kasgeldlimiet (8,2% van het begrotingstotaal, ongeveer € 7,0 mln.) en de renterisiconorm (20%) worden gemiddeld niet overschreden.

Eind 2016 waren geen leningen verstrekt of aangetrokken.

Met betrekking tot het dagelijks liquiditeitsbeheer wordt doorlopend gezien op welke wijze en op welk moment de ontvangsten en uitgaven zo efficiënt mogelijk kunnen worden uitgevoerd. Sinds 2014 zijn deze mogelijkheden beperkt door de verplichte deelname aan Schatkistbankieren, hetgeen leidt tot lagere rentes op (tijdelijk) aanwezige liquide middelen.

De kasgeldlimiet is in 2016 niet overschreden. Wel zijn per maand aanzienlijke verschillen te onderkennen in het aanwezige kasgeld. Het verschil tussen de hoogste en laagste rekening courant stand per maand bedraagt gemiddeld ongeveer € 5,8 mln. met een hoogste verschil van € 6,7 mln. en als laagste verschil € 5,1 mln. (2015: € 5,3 mln. met als hoogste verschil € 7,2 mln. en als laagste verschil € 2,9 mln.) Het gemiddelde aanwezige kapitaal in direct opneembare liquide middelen in 2016 bedroeg ongeveer € 2,0 mln. (2015: € 2,6 mln.). Ergon heeft een kredietfaciliteit bij de Rabobank van € 7,5 mln. Hiervoor zijn geen zekerheden verstrekt.

De rente voor kort geld was het afgelopen jaar laag. Het rentepercentage op het doorlopend krediet is afhankelijk van de ontwikkelingen op de markt en is gekoppeld aan de één maands Euribor. Door de ontwikkelingen op de financiële markten zijn vanaf 2010 opslagen van toepassing op de debetrente en zijn creditrentes op de rekening-courant komen te vervallen.

De één maands Euribor begin januari 2016 was - 0,206%. Eind december 2016 was dit - 0,368%. Het gemiddelde Euriborpercentage, bepalend voor de rente van Ergon, over het afgelopen jaar bedroeg - 0,329%, incl. opslagen 0,671% (2015: -0,059%, incl. opslagen 0,941%).

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van Ergon is primair gericht op het uitvoeren van de WSW. Daarnaast worden voor de deelnemende gemeenten opdrachten uitgevoerd van andere vormen van gesubsidieerde arbeid en (onderdelen van) reïntegratietrajecten voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, niet behorende tot de WSW doelgroep, alsmede pilots in het kader van de Participatiewet.

Daartoe beschikt Ergon over diverse werksoorten, waarbij de noodzakelijke werkleiding aanwezig is voor begeleiding en aansturing. Deze werksoorten worden op adequate wijze ondersteund.

De bedrijfsvoering over 2016 vond plaats op basis van het jaarplan 2016. Een nieuw plan zal worden opgesteld na meer duidelijkheid in de rol van Ergon in het kader van de Participatiewet.

Ten behoeve van eenduidige procedures en een deugdelijke uitvoering van de werkzaamheden beschikken de werksoorten zoveel mogelijk over een branche eigen kwaliteitscertificaat. Dit betreft alle onderdelen van Ergon.

Verbonden partijen

Bij Ergon worden de onderstaande verbonden partijen onderkend.

Stichting Bevordering Werkgelegenheid Sociale Werkvoorziening (BWSW), gevestigd te Eindhoven.

Deze stichting heeft ten doel:

- het bevorderen en veilig stellen van de werkgelegenheid bij Ergon
- het direct dan wel indirect beschikbaar stellen van werknemers ten behoeve van de zekerheidsstelling van de werkgelegenheid van Ergon
- het verlenen van diensten, het verzorgen en het geven van ondersteuning aan het Openbaar Lichaam Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven
- al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- het in dienst hebben van medewerkers die alle mogelijke diensten en werkzaamheden aanbieden en verrichten in het kader van de doelstelling van het Openbaar Lichaam Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven
- alle andere wettige middelen die het doel kunnen bevorderen

De stichting BWSW vormt een fiscale eenheid met Ergon voor de BTW. De directeur van Ergon is tevens directeur van de stichting BWSW. De verantwoording van deze stichting vindt tegelijk plaats met de verantwoording van Ergon als een separate verantwoording..

Het eigen vermogen van de stichting BWSW bedraagt op 1 januari 2016 € 70.000. Op 31 december 2016 bedraagt dit € 59.000. Het resultaat over 2016 bedroeg € 11.000 negatief.

Bij de stichting BWSW is geen vreemd vermogen aangetrokken.

E.B. Holding BV te Eindhoven

Deze BV heeft ten doel:

- het beleggen van gelden, het beheren, administreren en exploiteren van vermogensbestanddelen, het houden van effecten of beperkte rechten daarop, het ter leen opnemen of ter leen verstrekken van gelden
- het besturen van, deelnemen in of financieel belang hebben bij andere rechtspersonen of vennootschappen die zich ten doel stellen het bevorderen en/of ondersteunen van projecten op het gebied van de (sociale) werkvoorziening in de regio Eindhoven, al of niet op verzoek van derden;
- het sluiten van managementovereenkomsten
- alle overige handelingen welke passen binnen de doelstelling van een houdstermaatschappij
- al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk is en alles in de ruimste zin.

In de praktijk ligt de kern op doel zoals genoemd onder het tweede aandachtsstreepje.

De directeur van Ergon is tevens directeur van E.B. Holding BV.

Het resultaat van de holding over 2016 bedraagt naar verwachting ongeveer € 75.000. Dit resultaat bestaat nagenoeg uitsluitend uit een resultaat op deelnemingen.

Het eigen vermogen op 1 januari 2016 bedraagt € 635.000. Op 31 december 2016 bedraagt dit naar verwachting circa € 700.000. Dit betreft met name het aandeel in het eigen vermogen van onderliggende deelnemingen en liquide middelen. Er is geen vreemd vermogen aangetrokken.

Coöperatie Businesspost

Ergon is vanaf de oprichting in 2005 lid van de Coöperatieve Zakelijke Post Nederland UA.

Het belangrijkste doel van deze coöperatie is:

- Het voorzien van de materiele en immateriële behoeften van haar leden door het stichten en in stand houden van een onderneming die gericht is op een landelijke post/koeriers en pakketdienst, waarbij de uitvoering in hoofdzaak zal geschieden door bedrijven gericht op de arbeidsreintegratie en de sociale werkvoorziening
- Het verrichten van al hetgeen, in de ruimste zin, hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Het maximale risico voor Ergon is niet hoger dan de inbreng van een eventuele contributie.

Coöperatie Brainport Park UA

In 2014 is Ergon lid geworden van de eveneens in 2014 opgerichte Coöperatie Brainport Park.

Het doel van deze coöperatie is:

- het voorzien in stoffelijke behoeften van haar leden, ten behoeve van haar leden en al hetgeen te doen dat daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de breedste zin van het woord
- de coöperatie zal haar doel trachten te bereiken door het sluiten van overeenkomsten met haar leden

Het entreegeld bedroeg € 25.000, waarvan € 12.500 als entrancefee en € 12.500 in de vorm van een achtergestelde lening. Dit is ook het maximale risico voor Ergon als deelnemer.

Balans per december (x € 1.000,-)
(voor resultaatbestemming)

Activa	2016	2015	Passiva	2016	2015
Vaste activa			Vaste passiva		
<u>Materiële vaste activa met economisch nut</u>	<u>5.963</u>	<u>6.061</u>	<u>Eigen vermogen</u>		
<u>Financiële vaste activa</u>			- Algemene reserve	7.906	6.391
- Kapitaalverstrekkingsaan deelnemingen	18	18	- Bestemmingsreserve	811	911
- Overige uitzettingen > 1 jaar	<u>20</u>	<u>10</u>	- Resultaat boekjaar	<u>903</u>	<u>1.514</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>38</u>	<u>28</u>	Totaal eigen vermogen	<u>9.620</u>	<u>8.816</u>
Totaal vaste activa	<u>6.001</u>	<u>6.089</u>	Totaal vaste passiva	<u>9.620</u>	<u>8.816</u>
Viottende activa			Viottende passiva		
<u>Voorraden</u>			<u>Netto viottende schulden < 1jaar</u>		
- Grond- en hulpstoffen	66	87	<u>Overige schulden</u>		
- Gereed product en handelsgoederen	495	457	- Schulden aan leveranciers	1.555	2.057
- Onderhanden werk	<u>23</u>	<u>80</u>	- Belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen	<u>2.342</u>	<u>2.216</u>
Totaal	<u>584</u>	<u>624</u>	Totaal kortlopende schulden	<u>3.897</u>	<u>4.273</u>
<u>Uitzettingen < 1 jaar</u>			<u>Overlopende passiva</u>	<u>2.383</u>	<u>2.342</u>
Schatkistbankieren	<u>1.400</u>	<u>1.250</u>			
<u>Vorderingen op openbare lichamen</u>	<u>4.098</u>	<u>3.874</u>			
<u>Overige vorderingen</u>					
- handelsvorderingen	<u>2.319</u>	<u>2.554</u>			
<u>Overlopende activa</u>	<u>1.384</u>	<u>700</u>			
<u>Liquide middelen</u>					
- Kas-, bank- en girosaldi	<u>114</u>	<u>340</u>			
Totaal viottende activa	<u>8.499</u>	<u>8.092</u>	Totaal viottende passiva	<u>6.280</u>	<u>6.615</u>
Totaal van de activa	<u>15.900</u>	<u>15.431</u>	Totaal van de passiva	<u>15.900</u>	<u>15.431</u>

Overzicht van baten en lasten

(bedragen x € 1.000,-)

	2016	2016 Begroting	2015
Bruto omzet	31.034	31.335	32.221
Kosten van grondstoffen en uitbesteed werk	<u>-6.442</u>	<u>-5.939</u>	<u>-6.861</u>
Netto opbrengsten	24.592	25.396	25.360
Overige opbrengsten	<u>5.371</u>	<u>5.159</u>	<u>5.087</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	29.963	30.555	30.447
Salariskosten SW	-50.190	-49.890	-52.191
Salariskosten Ambtelijk	-2.645	-2.480	-2.872
Salariskosten overige regelingen	-455	-487	-874
Inhuur personeel	-12.447	-12.334	-11.592
Begeleid werken	-2.151	-2.263	-2.305
Overige personeelskosten	-2.504	-2.365	-2.587
Ge- en verbruiksgoederen	-1.560	-1.478	-1.607
Onderhoud Diensten Vergoedingen	-2.393	-2.486	-2.233
Huren Belastingen Verzekeringen	-2.386	-2.293	-2.298
Overige afdelingskosten	-937	-1.217	-1.135
Afschrijvingslasten	<u>-1.205</u>	<u>-1.150</u>	<u>-1.247</u>
Som van de bedrijfskosten	-78.873	-78.443	-80.941
Bedrijfsresultaat	-48.910	-47.888	-50.494
Financieel baten en lasten	<u>3</u>	<u>-12</u>	<u>30</u>
Resultaat voor bijdragen	-48.907	-47.900	-50.464
(Rijks)bijdrage Wsw	49.710	48.100	51.548
Gerealiseerd resultaat	803	200	1.084
Onttrekking bestemmingsreserve	100	0	430
Gerealiseerd resultaat voor bestemming	<u>903</u>	<u>200</u>	<u>1.514</u>

Grondslagen van de financiële verslaglegging

Inleiding

Onderstaande samenvatting voor de grondslagen waarop de financiële verslaglegging is gebaseerd, is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. Voor de inrichting van de jaarrekening is aansluiting gezocht bij het Besluit Begroting en Verantwoording.

De GRWRE Ergon heeft de volledige zeggenschap over de deelneming EB Holding BV. Er heeft echter geen consolidatie plaatsgevonden. Dit is conform het Besluit Begroting en Verantwoording.

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het Bestuur de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden hierna toegelicht.

BALANS

Vaste activa

- Materiële vaste activa met economisch nut.

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs verminderd met de afschrijvingen op basis van geschatte economische levensduur.

De afschrijvingen vinden plaats op basis van vaste percentages van de historische aanschafwaarden. Op grond wordt niet afgeschreven en de investeringen in de loop van het jaar worden naar tijdsgelang afgeschreven.

Behoudens specifieke omstandigheden worden de volgende maximale afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Soort activa

- Nieuwbouw bedrijfsgebouwen	Afschrijven in jaren maximaal 40 jaar
- Renovatie, restauratie en aankoop bedrijfsgebouwen	maximaal 25 jaar
- Technische installaties in bedrijfsgebouwen	maximaal 15 jaar
- Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, Kantoormeubilair, nieuwbouw tijdelijke bedrijfsgebouwen	maximaal 10 jaar
- Zware transportmiddelen, aanhangwagens, personenauto's, lichte motorvoertuigen, machines.	maximaal 5 – 10 jaar
- Automatiseringsapparatuur	maximaal 3 jaar

- Financiële vaste activa

De waardering van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen is opgenomen tegen de verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde.

De leningen aan deelnemingen en de overige uitzettingen > 1 jaar zijn opgenomen tegen nominale waarde, met waar nodig een herwaardering.

Viottende activa

- Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd op de navolgende wijze:

* Grond- en hulpstoffen:

De voorraad van LDA – Digiprint wordt gewaardeerd tegen kostprijs.

* Gereed product

De voorraad van LDA – Digiprint wordt gewaardeerd tegen de verkoopprijs.

De waardering van de voorraden van de kwekerij geschiedt tegen kostprijs.

* Onderhanden werk

PMC Groen en Reiniging: de objecten in bewerking worden gewaardeerd tegen opbrengstwaarde van het gereed gekomen gedeelte verminderd met de vooruit gefactureerde termijnen.

PMC Logistieke Diensten en Digiprint: de productie in bewerking wordt gewaardeerd tegen grondstofwaarde van de verbruikte materialen plus de toegevoegde waarde van de producten, welke wordt afgeleid van de verwachte opbrengst en rekening houdend met het stadium van bewerking respectievelijk de nog te verwachten kosten.

Uitzettingen < 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbare vorderingen.

Overige vorderingen

- Handelsvorderingen

Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbare vorderingen.

- Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbare posten.

Vaste passiva

Eigen vermogen

- Bestemmingsreserves

Deze vloeien voort uit resultaatbestemmingen voorgaande boekjaren.

Viottende passiva

Schulden < 1 jaar

Overige schulden

Alle schulden < 1 jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN.

Bruto omzet

De bruto omzet is de omzet van de in het verslagjaar aan derden geleverde goederen en diensten verminderd met de over de omzet geheven belastingen en verleende kortingen.

Er wordt rekening gehouden met voorraadmutaties en mutaties onderhanden werk.

Kosten van grondstoffen en uitbesteed werk

De kosten van grond- en hulpstoffen worden berekend op basis van de kostprijs.

De kosten van het uitbesteed werk zijn gebaseerd op de kostprijs.

Salariskosten SW

De salariskosten SW betreffen de over het verslagjaar verschuldigde lonen vermeerderd met de sociale lasten, pensioenpremies en verminderd met de terugontvangen WAO uitkeringen.

Salariskosten Ambtelijk

De salariskosten ambtelijk betreffen de over het boekjaar verschuldigde salarissen, het uitbetaalde vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremie.

Salariskosten Overige regelingen

De salariskosten overige regelingen betreffen de over het boekjaar verschuldigde salarissen, het vakantiegeld en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremie.

Inhuur personeel

Inhuur personeel betreft de doorbelaste loonkosten van de medewerkers in dienst van de stichting BWSW.

De overige kosten inhuur zijn gebaseerd op de kostprijs.

Begeleid werken

De kosten begeleid werken betreft de loonkostensuppletie.

Overige afdelingskosten

De overige afdelingskosten omvatten overige personeelskosten, ge- en verbruiksgoederen, huren, diensten, belastingen, verzekeringen en overige afdelingskosten.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentekosten en –baten van de financiële instellingen en leningen.

Rijksbijdragen

De bijdrage voor de "WSW-oud" zoals die is opgenomen in het participatiebudget voor de gemeenten en is doorbetaald aan Ergon.

Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa met economisch nut.

De totale boekwaarde van de materiële vaste activa bedraagt € 5.963.000, een afname ten opzichte van 2015 van € 982.000.

Deze boekwaarde is als volgt samengesteld:
(bedragen x € 1.000,-)

	Boekwaarde 1-1-2016	Investing	Des- investering	Afschrijving	Afschrijving desinvestering	Boekwaarde 31-12-2016
Woonruimte	23	-	-	3	-	20
Gebouwen	838	56	88	249	88	645
GWW werken	30	-	-	8	-	22
Vervoer	4.068	482	750	677	750	3.873
Machines	941	805	221	445	221	1.301
Overig	161	32	117	91	117	102
Totaal	<u>6.061</u>	<u>1.375</u>	<u>1.176</u>	<u>1.473</u>	<u>1.176</u>	<u>5.963</u>

Financiële vaste activa.

- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

De deelneming betreft een 100 % deelneming in EB Holding BV, waarin de private activiteiten die in het verlengde liggen van de publieke taak zijn ondergebracht.

- Overige uitzettingen > 1 jaar

De andere financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit waarborgsommen voor huur van productie- en buitenlocaties.

VLOTTENDE ACTIVA
(bedragen x € 1.000,-):

Vorraden

	2016	2015
- Grond- en hulpstoffen	66	87
- Gereed product	495	457
- Onderhanden werk	<u>23</u>	<u>80</u>
Totaal	<u>584</u>	<u>624</u>

De post onderhanden werk bestaat uit de waarde van de productie in bewerking verminderd met de vooruit gefactureerde termijnen.
Waar noodzakelijk is rekening gehouden met mogelijke incourantheid.

Uitzettingen < 1 jaar

	2016	2015
Schatkistbankieren	1.400	1.250

Per 1 januari 2014 is schatkistbankieren ingevoerd. Overtollige middelen boven het drempelbedrag moeten in de schatkist worden aangehouden.

2016 (bedragen in €)

Drempelbedrag	650.000			
	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4
Buiten de schatkist gehouden middelen	360.000	350.000	220.000	300.000
Ruimte onder drempelbedrag	290.000	300.000	430.000	350.000
Overschrijding drempelbedrag				

2015 (bedragen in €)

Drempelbedrag	660.000			
	Kw 1	Kw 2	Kw 3	Kw 4
Buiten de schatkist gehouden middelen	700.000	425.000	325.000	385.000
Ruimte onder drempelbedrag		235.000	335.000	275.000
Overschrijding drempelbedrag	40.000			

Er zijn in 2016 geen overschrijdingen geweest van het drempelbedrag.

Uitzettingen < 1 jaar

	2016	2015
<u>- Vorderingen op openbare lichamen</u>		
Vorderingen op openbare lichamen	4.098	3.874

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit vorderingen op de deelnemende gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen.

<u>- Handelsvorderingen</u>	2016	2015
Vorderingen op afnemers	2.891	3.116
Voorziening dubieuze debiteuren	<u>-572</u>	<u>-562</u>
	2.319	2.554

Het saldo van de voorziening debiteuren heeft betrekking op afnemers welke in een recent stadium van faillissement verkeren en vorderingen waarvan de mogelijkheid van incasso wordt betwijfeld.

- Overlopende activa

Nog te ontvangen van publiekrechtelijke lichamen	875	389
Nog te ontvangen van derden	238	7
Nog te ontvangen van personeel	231	259
Vooruitbetalingen	34	44
Overig	<u>6</u>	<u>1</u>
	1.384	700

De post nog te ontvangen van derden bestaat uit nog te factureren bedragen.

De post nog te ontvangen van personeel zijn vorderingen op medewerkers welke deelnemen aan een fietsplan.

Het saldo van de post vooruitbetalingen heeft voornamelijk betrekking op een vooruitbetaalde contractverplichtingen.

Liquide middelen

- Kas, bank- en girosaldi

(bedragen x € 1.000,-)

	2016	2015
Kas	4	4
Rabobank	<u>110</u>	<u>336</u>
	114	340

Alle tegoeden staan ter vrije beschikking. Verder zijn aan banken geen garanties of borgstellingen afgegeven, met uitzondering van de bankgaranties, groot € 80.000,-, voor afgesloten huurovereenkomsten.

PASSIVA

VASTE PASSIVA

(bedragen x € 1000,-)

Eigen vermogen

- Algemene reserve

	2016	2015
Stand 1 januari	6.391	4.125
Toevoegingen	<u>1.515</u>	<u>2.266</u>
Stand 31 december	7.906	6.391

De mutaties van de Algemene reserve zijn mutaties uit hoofde van de resultaatbestemmingen van de voorgaande boekjaren

- Bestemmingsreserve

	2016	2015
Bestemmingsreserve Wagenpark		
Stand 1 januari	245	410
Toevoeging / onttrekking	<u>-40</u>	<u>-165</u>
Stand 31 december	205	245

Bestemmingsreserve Herhuisvesting

Stand 1 januari	240	300
Toevoeging / onttrekking	<u>-60</u>	<u>-60</u>
Stand 31 december	180	240

Bestemmingsreserve Herstructurering

Stand 1 januari	426	632
Toevoeging / onttrekking	<u>0</u>	<u>-206</u>
Stand 31 december	426	426

De bestemmingsreserves vloeien voort uit de resultaatbestemming van voorgaande jaren. Hieraan liggen bestuursbesluiten ten grondslag.

- Resultaat boekjaar

De bestemming van het resultaat wordt bepaald door het bestuur.

VLOTTENDE PASSIVA
(bedragen x € 1.000)

Schulden < 1 jaar

Overige schulden

	2016	2015
Handelscrediteuren	1.555	2.056
Schulden aan deelnemende gemeenten	<u>0</u>	<u>1</u>
Totaal	1.555	2.057

- Belasting, premie sociale verzekering en pensioenen

Loonheffing	763	809
BTW	775	624
Premies sociale verzekeringen	733	707
Pensioenen	<u>71</u>	<u>76</u>
	2.342	2.216

Overlopende passiva

Nog te betalen loonkosten SW	0	440
Nog te betalen vergoedingen	87	87
Nog te betalen derden	571	794
Rekening courant ST.BWSW	583	540
Vooruitontvangsten	889	253
Nog te betalen publiekrechtelijke lichamen	28	171
Nog te betalen deelnemende gemeenten	6	6
Overige overlopende passiva	<u>219</u>	<u>51</u>
	2.383	2.342

De post nog te betalen vergoedingen bestaat uit vooruit gefactureerde bedragen voor extra plaatsingen door gemeenten.

De post nog te betalen derden bevat leveringen en diensten waarvan nog geen facturen c.q. afrekeningen zijn ontvangen en nog te betalen vergoedingen BGW.

De post vooruitontvangsten bestaat voornamelijk uit vooruit gefactureerde bedragen.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen

Huurcontracten huisvesting:

In het kader van de huisvesting zijn diverse meerjarige huurcontracten afgesloten. Het huurbedrag voor 2016 bedraagt ongeveer € 1.725.000,-.

Op basis van de einddata van de huurcontracten geeft dit het onderstaande verloop:

	Aflloop verplichting		Restant verplichting	
2017		€		1.725.000
2018	€	150.000	€	1.575.000
2019	€	100.000	€	1.475.000
2020	€	1.025.000	€	450.000
2021	€	-	€	450.000
2022	€	50.000	€	400.000
2023	€	-	€	400.000
2024	€	395.000	€	5.000

De restant verplichting ultimo 2021 betreffen huurcontracten voor onbepaalde tijd.

Diverse inkoopcontracten

Soort	Laatste jaar van de verplichting	Verplichting per jaar
Nutsvoorziening	31-12-2017	€ 350.000
Brandstof	31-12-2017	€ 375.000
Arbodienst	31-12-2017	€ 275.000
Verzekeringen	31-12-2018	€ 200.000
Vervoer SW	31-12-2017	€ 375.000
Telefonie	31-12-2017	€ 50.000
Automatisering	31-12-2017	€ 100.000
Diverse leasecontracten	30-11-2017	€ 40.000
Totaal		€ 1.765.000

Verlof en vakantiegeldverplichting:

In beginsel dient het jaarlijkse verlof zoveel mogelijk te worden opgemaakt. Dit is echter niet altijd mogelijk. In de betreffende CAO's is voorzien dat een gedeelte van het verlof jaarlijks kan worden doorgeschoven. Op basis van de betaalde lonen over 2016 bedraagt de verlofverplichting voor Ambtelijk, SW en Re-integratiepersoneel circa € 3,30 mln (2015 € 3,50 mln.).

De verplichtingen wegens nog uit te betalen vakantiegeld bedragen voor SW en Re-integratiepersoneel 7 maanden, totaal 2,1 mln. (2015: 2,3 mln.). Als gevolg van een wijziging in de regelgeving is het vakantiegeld ambtenaren in 2016 als verplichting in de balans opgenomen.

Het totale bedrag in het kader van de verplichting vakantiegeld en nog te betalen verlofdagen bedraagt daardoor € 5,40 mln. (2015: € 5,80 mln.).

Bankgaranties.

Voor de huur van productie- en buitenlocaties zijn bankgaranties afgegeven welke in mindering zijn gebracht op het krediet bij de bank. Het totaal van deze garanties bedraagt € 80.000,-.

Toelichting op het Overzicht van baten en lasten.

De hieronder opgenomen toelichting betreft de vergelijking realisatie 2016, begroot 2016 en realisatie 2015. Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen x € 1.000. De interne leveringen zijn geëlimineerd.

Bruto omzet	2016	Begroot 2016	2015
Werkbedrijf	20.954	20.787	21.084
Detacheringen	9.523	9.730	10.634
Participatiebedrijf	<u>557</u>	<u>818</u>	<u>503</u>
Totaal bruto omzet	31.034	31.335	32.221
Kosten grondstoffen en uitbestedingen			
Werkbedrijf	-5.906	-5.234	-5.859
Detacheringen	-476	-652	-956
Participatiebedrijf	<u>-60</u>	<u>-53</u>	<u>-46</u>
Totaal grondstoffen en uitbestedingen	-6.442	-5.939	-6.861
Netto opbrengst			
Werkbedrijf	15.048	15.553	15.225
Detacheringen	9.047	9.078	9.678
Participatiebedrijf	<u>497</u>	<u>765</u>	<u>457</u>
Totaal Netto opbrengst	24.592	25.396	25.360
Overige opbrengsten			
Afrekeningen Bedrijf Re-integratie	2.141	2.429	2.451
Verkopen en verkooptoeslagen	1.019	1.779	696
Diverse baten	568	110	424
Loon- en exploitatiesubsidies	926	141	731
Verhuur	384	394	415
Vergoedingen Stichting BWSW	306	306	267
Eigen productie vaste activa	<u>27</u>	<u>0</u>	<u>103</u>
Totaal overige opbrengsten	5.371	5.159	5.087

De post diverse baten bevat de incidentele baten en afrekeningen uit voorgaande boekjaren.

De loon- en exploitatiesubsidies hebben betrekking op bijdragen I/D en Participatie.

De verantwoorde eigen productie heeft betrekking op bouwkundige aanpassingen aan eigen en gehuurde lokaties.

Salariskosten SW	2016	Begroot 2016	2015
Brutolonen	40.632	39.645	41.740
Sociale lasten	7.238	6.702	7.226
Pensioenpremie	3.325	4.285	4.087
Overwerk	322	358	365
Terugontvangen loonkosten	<u>-1.327</u>	<u>-1.100</u>	<u>-1.227</u>
Totaal	50.190	49.890	52.191

Salariskosten Ambtelijk personeel	2016	Begroot 2016	2015
Salariskosten indirect ambtelijk personeel	1.936	1.814	2.149
Salariskosten direct ambtelijk personeel	688	646	704
Overwerk ambtelijk personeel	<u>21</u>	<u>20</u>	<u>19</u>
Totaal	2.645	2.480	2.872

Brutolonen	2.143	1.978	2.351
Sociale lasten	247	228	243
Pensioenpremie	244	264	268
Overwerk	21	20	20
Terugontvangen loonkosten	<u>-10</u>	<u>-10</u>	<u>-10</u>
Totaal	2.645	2.480	2.872

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 2.

Salariskosten overige regelingen	2016	Begroot 2016	2015
Brutolonen	414	414	736
Sociale lasten	77	65	127
Pensioenpremie	10	8	11
Vermindering loonheffing	<u>-46</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	455	487	874

Inhuur personeel	2016	Begroot 2016	2015
Inhuur direct personeel via stichting BWSW	3.874	3.928	3.909
Inhuur indirect personeel via stichting BWSW	7.512	6.961	7.176
Inhuur stichting BWSW Participatie	853	1.395	341
Inleen- en uitzendkrachten	<u>208</u>	<u>50</u>	<u>166</u>
	12.447	12.334	11.592

In de post inleen- en uitzendkrachten is uitsluitend indirect personeel verantwoord. Het ingehuurd directe productiepersoneel wordt verantwoord onder de rubriek kosten grondstoffen en uitbestedingen.

Wet Normering Topinkomens.

Topfunctionarissen WNT

2016

Functie	Periode	Naam	Omvang DVB FTE	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Werkg deel beloningen op termijn	Totale bezoldiging	Individueel maximum
<i>Toezichthouders</i>								
Voorzitter AB	0101-3112	Hr J. Mikkers	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 26.850
Lid AB	0101-3112	Hr E. Buijer	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.900
Lid AB	0101-3112	Mw M v Dongen	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.900
Lid AB	0101-3112	Hr W. Seuren	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.900
Lid AB	0101-3112	Hr P v Liempd	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.900
Lid AB	0101-3112	Hr F. Cuijpers	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.900
<i>Topfunctionarissen</i>								
Algemeen Directeur	0101-3112	Hr P. Quik	0,89	€ 134.646	€ -	€ 13.282	€ 147.928	€ 159.310
<i>Ontslaguitkering</i>								
Niet-topfunctionaris Concernthoofd	0101-0111	Hr J. Lamers uitbetaald in 2016	1,0				€ 179.494 € 179.494	€ 75.000

Er is geen sprake van gew ezen topfunctionarissen

Er is geen sprake van overschrijding van de WNT norm voor topfunctionarissen

Bij de ontslagvergoeding niet-topfunctionaris is sprake van een sociaal plan en een zeer langdurig ambtelijk dienstverband

Voor de omvang van de ontslagvergoeding is het uitgangspunt gew eest de voor de gemeente Eindhoven
geldende regelgeving in deze.

2015

Functie	Periode	Naam	Omvang DVB FTE	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Werkg deel beloningen op termijn	Totale bezoldiging	Individueel maximum
<i>Toezichthouders</i>								
Voorzitter AB	0101-3112	Hr J. Mikkers	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 26.700
Lid AB	0101-3112	Hr E. Buijer	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.800
Lid AB	0101-3112	Mw M v Dongen	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.800
Lid AB	0101-1106	Hr M. van Dorst	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 7.852
Lid AB	1106-3112	Hr W. Seuren	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 9.949
Lid AB	0101-3112	Hr P v Liempd	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 17.800
Lid AB	0101-1210	Hr J. van Bree	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 13.850
Lid AB	1210-3112	Hr F. Cuijpers	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	€ 3.950
<i>Topfunctionarissen</i>								
Algemeen Directeur	0101-3112	Hr P. Quik	1,0	€ 136.234	€ -	€ 15.512	€ 151.746	€ 178.000

Er is geen sprake van gew ezen topfunctionarissen

Er is geen sprake van overschrijding van de WNT norm

Begeleid werken	2016	Begroot 2016	2015
loonkostensuppleties	2.151	2.263	2.305
loonkostensuppleties via Ergon	1.931	2.023	2.227
loonkostensuppleties via het Participatiebedrijf	<u>220</u>	<u>240</u>	<u>78</u>
	2.151	2.263	2.305

Zowel het aantal Begeleid WerknemersSW als bij de soortgelijke werkvorm binnen het Participatiebedrijf neemt af.

Overige personeelskosten	2016	Begroot 2016	2015
Bedrijfsgeneeskundige Zorg	317	280	309
Collectief vervoer SW	407	428	420
Opleidingskosten	219	274	314
Reiskosten	40	48	47
Werkkleding	260	192	223
Woon-werkverkeer SW	429	444	451
Overige personeelskosten	<u>832</u>	<u>699</u>	<u>823</u>
Totaal overige personeelskosten	2.504	2.365	2.587

De post overige personeelskosten bevat onder meer het kerstpakket € 90.000 (2015: € 90.000), doorbelaste overige personeelskosten ST.BWSW, groot € 300.000 (2015: € 300.000,-) en werkkleding € 260.000 (2015: € 223.000).

Ge- en verbruiksgoederen	2016	Begroot 2016	2015
Benzine / olie	457	475	483
Kleine duurzame goederen	318	255	444
Nutsvoorzieningen	362	416	370
Verbruiksgoederen	<u>423</u>	<u>332</u>	<u>310</u>
Totaal ge- en verbruiksgoederen	1.560	1.478	1.607

Onderhoud, diensten en vergoedingen	2016	Begroot 2016	2015
Diensten	1.378	1.374	1.201
Onderhoud	<u>1.015</u>	<u>1.112</u>	<u>1.032</u>
Totaal onderhoud, diensten en vergoedingen	2.393	2.486	2.233

Huren, belastingen en verzekeringen	2016	Begroot 2016	2015
Huren	1.931	1.863	1.910
Belastingen	146	159	146
Verzekeringen	<u>309</u>	<u>271</u>	<u>242</u>
Totaal huren, belastingen en verzekeringen	2.386	2.293	2.298

Overige afdelingskosten	2016	Begroot 2016	2015
Toeslag ST.BWSW	369	414	342
Algemene kosten	249	604	397
Telefoonkosten	69	79	73
Contributies	109	117	95
Herwaarderingen	25	0	139
Diverse kosten (inclusief voorgaande boekjaren)	<u>116</u>	<u>3</u>	<u>89</u>
Totaal overige afdelingskosten	937	1.217	1.135

Afschrijvingslasten	2016	Begroot 2016	2015
Reguliere afschrijvingen	1.213	1.150	1.269
Extra afschrijvingen	<u>-8</u>	<u>0</u>	<u>-22</u>
Totaal	1.205	1.150	1.247

De post extra afschrijvingen is het saldo van de boekwaarde op het moment van desinvesteren en de opbrengst bij verkoop of inruil.

Financiële baten en lasten	2016	Begroot 2016	2015
Rente werkkapitaal	4	-6	31
Rente geïnvesteerd vermogen activa	<u>-1</u>	<u>-6</u>	<u>-1</u>
	3	-12	30

De rentebedragen zijn als volgt opgebouwd:	2016	Begroot 2016	2015
Rente banken	0	-6	1
Overige rentebaten en -lasten	<u>3</u>	<u>-6</u>	<u>29</u>
	3	-12	30

(Rijks)bijdrage WSW	2016	Begroot 2016	2015
	49.710	48.100	51.548

De ontvangen WSW subsidie is als volgt opgebouwd:

- WSW subsidie	49.245		51.096
- Bonus Begeleid werken	<u>465</u>		<u>452</u>
	49.710	0	51.548

Staat van incidentele baten en lasten

	2016	2015
Kosten voorgaande boekjaren	116	89
Incidentele lasten	<u>35</u>	<u>34</u>
Totale lasten	151	123
Baten voorgaande boekjaren	-264	-252
Incidentele baten	<u>-249</u>	<u>-71</u>
Totale baten	-513	-323
Participatiebedrijf	-67	-44
Overige subsidie	-107	0
ESF subsidie	-141	0
Wagenpark	0	-86
Overig < € 30.000,-	<u>-198</u>	<u>-193</u>
Totale baten	-513	-323

Eindhoven, 31 maart 2017

Algemeen directeur

Ing. P.A. Quik

Controller

J.F.M. van Beers

Ter identificatie
Ernst & Young Accountants LLP

